Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

СОВЕТ НАХЧЫВАНЫ

Азәрбајчан КП Нахчыван Вилајәт Комитәсинин, Нахчыван МССР Али Советинин вә Назирләр Советинин органы

Орган Нахичеванского обкома КП Азербайджана, Верховного Совета и Совета Министров Нахичеванской АССР

1921-чи илдән чыхыр.
№123 (14. 763).

ЧҮМӘ АХШАМЫ,

28 МАЈ 1987-чи ИЛ.

Гијмәти 3 гәпик.

Бөјүк өмрүн салнамәси

Филолокија елмләри намизәди Тејмур Әһмәдов һәм дә китаб мөдәнијјәтинә аз тарихдә јени жанр олан фото-салнамәләрин илк јарадычыларындан бири кими танынмыш. Адамын мүхтәлиф илләрдә чап олунмуш «Јериман Нәриманов» (1977), «Сүлејман Рүстәм» (1982) фото-салнамәләри әдәби, елми ачыглыгјла тәрәфиндән марагла гаршыланмышдыр. «Ишыг» нешријјаты тәрәфиндән чапдан ојнанмыш «Сәмәд Вурғун» (1986) фото-салнамәси дә јүксәк редактор академик Мәммәд Чәфәрдә онун бу жанрда тәртиб олунмуш ән үзүрлү китабларындандыр.

Албом-монографијада мәшһур ичтимаи адам, совет шаирини көркәмли мүмәјјәзәләриндән олан халг шаири Сәмәд Вурғунун һәрәтәмиз өмүр јолу вә зәнкин јарадычылыг ин'исаләри һәм әдәби-нәзәри мүнасибәтләри, һәм дә фото вә хатирәләрин «дилә» илә мәнландырылмышдыр. Бурадакы әдәби, елми материаллар охучунун халг шаиринин төрәмәсә-нал фактлары, јарадычылыг дүнјасы илә танышлығына бәдиилик әлдә. Китабын мүгәддәмәси кими дүшүнүлмүш кириш мәгаләсиндә (рус вә Азәрбајчан дилләриндә) елми үмумиләшдирмә әсасында әлмәз шаирин долгун портрети чизилдирилмишдир. Танынмыш рус, совет, Авропа вә ССРИ халгларынын алим вә јазычыларынын әсәрләриндән китирилмиш ситат вә мүдә бизәлләр тәкчә китабдакы шәкилләрә «бәзәдичилик» етмәкдә галмыр, һәм дә С. Вурғун ирсинә верилән гијмәти, онун јарадычылығынын дүнја шөһрәтини, шөхсијјәтинә тәкрарәдилмәзлик гәдәр шәкилдә изәләр чәкиб. Н. Тихонов, Л. Арагон, К. Симонов, Н. Һикмәт, Е. Межалејте, М. Рылски, М. Ибраһимов, Р. Һәмзәтов, А. Исаһакјан, С. Рүстәм вә башгалары кими мәшһур әдәби сималарын мәгалә вә хатирәләриндән китирилмиш мүнаһизәләр әлмәз сәнәткара бәсләнилән үмумдүнја мәһәббәтини долгун ифадә едир. А. Фадејевин «Сәнин вүс этли поезијан бизим хәзинәмиз јарадығы ки кәзол поезија кәнкәшәнинда нарлаг улдуз кими шәфәг сачыр». Л. Арагонун «С. Вурғун Совет вә дүнја әдәбијјатынын нифтахарыдыр» кими парлаг фикирләрин бүтү әјани шәкилдә нүмајиш етдирир. Мухтар әдәбијјат тәнгидчиси јетирмәси, Ломоносов адына Москва Дөвләт Университетинин профессору, әмәкдар елм хадими әзиз Шәрифин ашағыдакы мүнаһизәләри дә мараг догурур: «Халгымызын бөјүк шаири дүнја дүрдтүнә, «Азәрбајчан» ше'ри сәсләндикчә јашајачагдыр».

Фото-китаб кениш әјанилик имканлары илә дә фәргләнир. Охучулар «Сәмәд Вурғун» фото-китабындакы 260 шәкил васитәси илә халг шаиринин өмүр вә сәнәт јолу илә әјани шәкилдә таныш олмаг имканы газанмышлар. Шәкилләр китаба тарихи-хроноложи гајдада дахил едилдијиндән шаирин 50 илик өмрүнүн өтүрү әсас мәрһәләләри: ушаглыг вә тәнәфүл илләри, јарадычылыг гајғылары, әсәрләринин сәнә талеји, ичтимаи фәалијјәти, аилә-өвлад мүнасибәтләри, гәләм достлары бәрабәр чалыб тәсәввүр јарада билир.

Авропа өлкәләринә сәфәрләр заманы чәкилән, Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндән јадигар галан фото-сәнәдләр С. Вурғунун сүлһ угрунда јорулмаз фәалијјәтини, үмумитгифар мигјасы әдәби тәбдирләрин чалыб шаиндәки олан фотолар исә әлвәдәр бејнәлмиләлчинин јарадычылыг әлагәләринин кеј нишаниндән тәсдигләнир. Шәкилләрин бөјүк әкәриијјәтиндә исә халг шаирин Нахчыванда етдији јекә сәфәрә аидләр материallара да мүнасиб јер ајрылмышдыр. Һәмин вахт өлкә сәнәткары гаршылаган вә ашағыдакы сәнәт шәрәфинә наил олмуш јазычы Нүсејн Ибраһимовун фото-салнамәдә өз јериндә танынан хатирәсиндә ајдын олур ки, С. Вурғун мүхтәр республика јазычылары илә көрүшдү сонра етмиш, сәнәдләрдә гонаг олмушдур. О, шәһәр зәнкетләрини гарышсында чыхыш едәрәк оу гонаг дијарын етирмәләрінин елм вә мәдәнијјәтә инкишафындакы әһәмијјәтини јүксәк гијмәтләндирәрәк демишдир. «Бу күн Нахчыванда кечирәчәк ки, Әбдүлин, Мирзә Чәлил, Мәһәммәд Сәидә, Бәһрәнг Вурғун әсәрләрә чатдыран торпаға сачда едәк. Бизләрә мәнім түрәсин, кәндләрінізін, шаирләрін сачлары оу гонаг дијарын торпаға сачда едәк».

Халг шаиринин Нүсејн Ибраһимовла, бурадакы сәнәдә аиид вә хатирәләр јо чәкдиндә шәкилләр 1933-чү илин пајызына тәсадүф едән һәмин јолдашлыг сәфәрә аиид ајры ајры анларына шаиндәк елә.

Фото-китаб гидрәсин сәнәткарын өбәдә шөһрәтинә, «ајдаҳ»ларынын сөз ачан јаралар вә сөнәдәрә тәсәнә илә тамамланыр. Чәтинлә шаирин Андраș Бернинк бөјүк өмрүн фото-салнамәсинин сон сәнәдләрәдә верилмиш «Јох, шаир өлмүр» өнвана дүнјанын јүз рәндә кәтирилмиш ачарлыдыгы мисралар һәмин бөјүк өмрүн сир дәнә тәсбиһ едир:

Билдим, өлмәјәр шаир чәшмә,
Туфанда јорулан дәнизләр ачыр,
Бәдәм ағачлары чичәк ачанда,
Аловлу үзә рәнгә долу бәрәләр,
Јүз илләр кечсә дә сөнмәјәчәк.

Иса ЊӘБИБОВ,
Филолокија елмләри намизәди, доцент.